

Inspiratsioon ja tippteadus Bodensee kaldal

Agnes Rohtsalu

Tänavune, 2026. aasta suvel toimunud Lindau Nobeli laureaate kohtumine oli midagi sellist, mida julgen juba praegu pidada enda kõige eriliseks ja ilmselt ületamatuks konverentsikogemuseks. Kui ühte ruumi tuuakse kokku riigipead, poliitikud, kümned Nobeli laureaadid ning potentsiaalikad noorteadlased, tekib sünergia, mis inspireerib veel pikka aega.

Konverentsi suurimaks väärtuseks oli vahetu suhtlus teadusmaailma tippudega ja seda mitte ainult publikus kuulates, vaid ka otse lõunalauas. Minule jättis sügava mulje Klaus von Klitzing (füüsika, 1985), kellega avanes võimalus nii pildile jääda kui ka ühises lõunalauas mõtteid vahetada. Tema sõnum jäi mind sügavalt kõnetama: von Klitzing rõhutas vabaduse kriitilist rolli teaduses. Tema hinnangul peaks teadlastele andma võimalikult vabad käed ja usalduse, sest tõelised, murrangulised avastused sünnivad sageli just seal, kus puuduvad ranged raamid. Ning selleks on vaja uudishimuga teadlast, kellel on vabadus ja kes on nõus ka luhta läinud eksperimendidesse sügavamalt vaatama ning aru saama asja tuumast. See mõtteviis erineb osade töögruppide reaalsusest, kus nii juhendajate kui professorite näol, küll suunatakse aga ka piiratakse, mis eksperimentidega edasi liikuda ning millesse sügavamalt süveneda. Kuid arusaadavalt leida balanss töökultuuris, mis on struktuurselt edasiviiv, vabadusega võtta aega süvenemiseks ja korduskatseteks ning samas oleks ka tõhusa ajakasutusega on ilmselt keeruline.

Teise personaalse, kuid inimliku mõtte võtsin kaasa laureaat Anne L'Huillier'lt (füüsika, 2023), kes jagas lugu sellest, kuidas ta kolis omal ajal armastuse nimel Rootsi, jättes kolleegide pearaputustest hoolimata maha oma Prantsusmaal alustatud eduka teaduskarjääri, kuid lõpetas siiski Nobeli preemiaga Rootsis. See tuletas meelde prioriteetide olulisust elus. Soov end karjääri- ja teadusredelil tõestada on paljudel, kuid Anne oli seda meelt, et inimesi, kes resoneerivad sinuga sellisel sügavusel, et soovid nendega oma elu jagada, ei ole kuigi palju, ning tema valiks ikka ja jälle armastuse oma teadustöö asemel.

Teaduslikus vaates pakkus mulle ülimalt huvi laureaat Omar Yaghi (keemia, 2025), kes tutvustas MOF-idel baseeruvat CO₂ püüdmise meetodit õhust ning tehnoloogiat, mille abil saab toota joodavat vett toota. Ettekanne oli tõelisel haarav ning oli tunda, et laureaadil on ka tugev majandusteadmiste pagas. Käidud sai ka mitmel Nobel Hour'il, nt click-keemia laureaadiga Karl Barry Sharpless (keemia, 2001 ja 2022). Samuti oli äärmiselt silmaringi avardav ja kriitiliselt aktuaalne tuumasõja teemaline paneeldiskussioon, mis tuletas meelde teadlaste vastutust globaalsete kriiside valguses.

Materjaliteaduse magistrandina oli minu jaoks kasulik ka vestlus John M. Martinisega (füüsika, 2025) kellega arutasime tööstusdoktorantuuri (*industrial PhD*) võimalusi ja tulevikuperspektiive, mis andis reaalseid suuniseid minu edasiseks karjäärriks.

Konverentsil sain suhelda ka Baden-Württembergi teadusministeeriumi osakonna juhatajaga, kellega jäime arutlema rahvusvahelistest koostöödest kiibitööstuste näol (nt ESMC). Oli tunda, kui kõrgelt väärtustatakse seal regioonis teaduse ja poliitika dialoogi.

Lindau ei ole aga pelgalt akadeemilised loengud. See on uute sidemete loomine. Noorte teadlastega üle maailma sai vesteldud nii ametlikel üritustel, lõunalaudades kui ka vabama õhkkonnaga õhtul linnas. Kuumadel suvepäevadel sai traditsiooniks õhtuti ühine värskendav ujumine Bodensee jahedas vees. Sooja mälestuse jätsid ka Rootsi ja Baieri teemaõhtud ning Novo Nordiski korraldatud personaalse kutsega partner-õhtusöök.

Konverentsile pani punkti traditsiooniline paadisõit Mainau saarele. Sealne imeilus loodus ning teekond sinna ja tagasi võttis selle tähendusliku konverentsi ideaalselt kokku.

Tulin Lindaust tagasi küll väsinuna, kuid mõnes mõttes teise perspektiiviga elule. Samuti uute sõprade, rahvusvaheliste kontaktide ja teadmiseiga, et teadus ei tunne piire ning vabadus luua, katsetada ja olla uudishimulik on meie suurim edasiviiv jõud. Aitäh Eesti Teaduste Akadeemiale selle võimaluse eest esindada Eesti teadust sellisel olulisel foorumil!